

--- ZÁŘÍ 2019 ---

OBSAH

- O čem se psalo v září 2019
- Aktuality a pozvánky
- K poslechu a ke zhlédnutí
- Výročí
- Knižní tipy

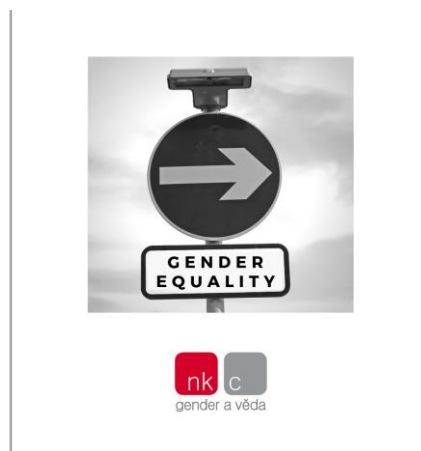
Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

letošní podzim máme v NKC poměrně nabitý.

25. září vystoupila Marcela Linková v Bruselu na Evropských dnech výzkumu a inovací v sekci Think Gender, Think Different a na konferenci Evropské platformy žen ve vědě. O dva dny později jsme pořádaly diskuzi na téma gender a klimatická změna v Divadle Archa v rámci Noci vědců a vědkyň. Těší nás obrovský zájem, který debata vyvolala. Věříme, že i další podzimní akce budou mít ohlas a nastíní témata, která by si v českém veřejném prostoru zasloužila kvůli své

důležitosti pro společnost více pozornosti. 28. září se konal tzv. Alumni event – cílem tohoto setkání pro postdokorandy a postdokorandky je budování mentoringové komunity, která svým členům a členkám pomáhá s rozvojem profesní a vědecké kariéry. A co dalšího pro vás chystáme?

10. října pořádáme v Senátu Parlamentu ČR konferenci Rodičovství, péče a vědecká profese: současnost a budoucnost. A v rámci Týdne vědy a techniky pro Vás 11. listopadu připravujeme exkluzivní přednášku profesorky Giny Neff z Oxfordské univerzity na téma gender a umělá inteligence.

O dalších chystaných akcích se dočtete níže. Naše aktivity můžete od září sledovat i na [Instagramu](#), kde najdete celou řadu aktualit, citáty, výročí, rozhovory a mnoho dalšího.

Inspirativní čtení Vám přeje

Tým NKC

O ČEM SE PSALO V ZÁŘÍ

Klimaskepse a sexismus

Sexistické útoky místo argumentů, klimatické aktivistky vykreslené jako nekompetentní, hloupé naivky, poháněné iracionálními emocemi: Amanda Marcotte si posvítla na komentáře některých klimaskeptiků „vítajících“ Gretu Thunberg v NYC. „Klimaskeptici nemají na své straně vědecký výzkum, morálku ani prostou slušnost - aby svým slovům dodali váhu, uchylují se k sexismu,“ píše v [komentáři](#).

Přinášíme rozhovory s vědkyněmi nominovanými na Cenu Milady Paulové 2018

Loňský ročník Ceny Milady Paulové pro vědkyně za celoživotní přínos vědě byl zaměřen na obor pedagogika. V září jsme vám přinesly dva rozhovory s nominovanými profesorkami, Vladimírou Spilkovou a Ivou Stuchlíkovou, které hovořily o stavu českého školství, vášni pro pedagogiku i

o tom, jaké je to být v Česku vědkyní. „Ženy jsou pod tlakem dvojího nárokování (rodina – práce) a dostat se na stejnou kariéru úroveň jako muži od nich vyžaduje podstatně víc úsilí, obětí a nervů,“ říká v [rozhovoru](#) profesorka Spilková. Tématu postavení žen ve vědě jsme se dotkly i v [rozhovoru](#) s profesorkou Ivou Stuchlíkovou, která v něm poznamenává: „Pokud změním veřejné povědomí v tom smyslu, že je naprosto samozřejmá věc, když žena pracuje

ve vědě, pak se dívky budou s touto rolí snáz identifikovat.“ Na další rozhovory se můžete těšit v říjnu.

Zemřela profesorka Blanka Králová

S lítostí jsme přijaly zprávu o úmrtí prof. Ing. Blanky Králové, CSc. Absolvovala Vysokou školu chemicko-technologickou v Praze v oboru kvasná chemie a technologie a od roku 1959 zde vyučovala. Působila na Ústavu biochemie a mikrobiologie, kde se zaměřovala na mikrobiální enzymy, a to zejména na

jejich aplikační možnosti v potravinářství a farmacii. Mezi roky 1997 a 2000 působila na Fakultě potravinářské a biochemické technologie jako vůbec první proděkanka na VŠCHT. V roce 2001 jí byla udělena Ballingova medaile a v roce 2010 získala medaili Josefa Hlávky za celoživotní vědeckou práci. V [rozhovoru](#), který jsme s paní profesorkou připravily v roce 2015, vzkázala začínajícím vědkyním: „Dobře si rozmyslete, jestli chcete vědu dělat, nebo ne, ale nebojte se jí, a jestli opravdu chcete, nedejte se odradit. Všechno se dá skloubit a přitom plně žít ve fungujícím manželství s dětmi. Hlavně si dobře vyberte partnera.“

Tričko od studentky ČVUT uleví od menstruačních bolestí

Od bolestivé menstruace by nově mohl ulevit vynález studentky ČVUT Kateřiny Rydlové. Dámské body Moody prošité stříbrnými nitěmi vedoucími teplo vzniklo mj. jako reakce na časté užívání prášků tlumících bolest, které ale není bez zdravotních rizik. Produkt je nyní ve

fázi testování, na trh by měl být uveden zhruba za rok. Více v [článku](#) pro Forbes Česko.

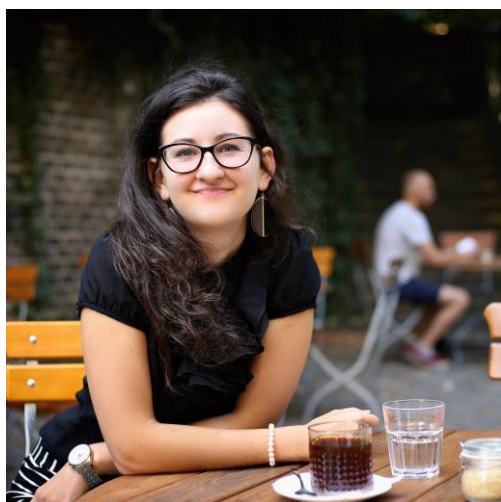
Neuvěřitelný osud vynálezkyň a herečky Hedy Lamarr

Vymyslela technologii, bez níž by nefungovaly dnešní mobilní telefony, oceněna byla ale až tři roky před smrtí. „No, bylo na čase,“ reagovala lakonicky. Roku 2014 byla posmrtně uvedena do síně slávy amerických vynálezců. Přečtěte si [příběh](#) Hedy Lamarr, vynálezkyň a herečky, kterou proslavila role v ikonickém filmu Gustava Machatého Extase.

Snímek získal na letošním festivalu v Benátkách cenu za nejlepší restaurovaný film. Více [zde](#).

Chytat lelky a ne lajky

„Neměli bychom každou volnou chvíli zaplácávat sledováním mobilního telefonu. Odvádí nás od našich myšlenek a toho, co cítíme. Občas je dobré se nudit, jen tak lelkovat a třeba jen koukat do stěny,“ říká socioložka Karolína Presová, která se svým projektem Replug mě učí, jak nespadnout do pasti technologií a sociálních sítí a jak „chytat lelky a ne lajky“. „Člověk by si měl umět najít balanc a nebrat mobil do ruky při každé volné chvíli, při každém

zazvonění a každé notifikaci. (...) Technologie staví digitální zdi mezi lidmi, partnery i mezi členy rodiny. Často se setkáváme s fenoménem, že už spolu lidé moc nemluví.“ dodává Presová. Přečtěte si [rozhovor](#) pro Hospodářské noviny.

Vědkyně Eva Bednářová se stává první stipendistkou Nadace Experientia

Mladá vědkyně Eva Bednářová z Přírodovědecké fakulty UK je historicky první ženou, která získala stipendium [Nadace Experientia](#). Se svým projektem zaměřeným na přípravu chemoterapeutik a eliminaci vedlejších účinků vycestuje na Columbia University v New Yorku.

Ženská námořní expedice hledá další členky pro boj s environmentálními problémy

300 žen, 38 000 námořních mil a 268 000 tun plastů. Ženská námořní expedice eXXpedition vyzývá vědkyně, umělkyně, podnikatelky i pedagožky k zapojení do projektu, jehož cílem je výzkum mikroplastů a toxických látek v oceánu a hledání řešení environmentální krize. Registrace jsou otevřené [zde](#). A proč

jsou tyto plavby ryze ženské? „Vědkyň i námořnic je obecně méně – rády bychom touto cestou vytvářely pozitivní vzory,“ říká Emily Penn, iniciátorka projektu. Více [zde](#).

AKTUALITY A POZVÁNKY

Marcela Linková na Evropských dnech výzkumu a inovací

25. září zamířila Marcela Linková do Bruselu, kde vystoupila na Evropských dnech výzkumu a inovací v sekci Think Gender, Think Different. Sekce vyslala silný vzkaz na adresu Ředitelství pro výzkum a inovace Evropské komise o tom, co je potřeba zlepšit v návrhu programu Horizont Evropa pro integraci genderové dimenze do vývoje a inovací. A odpoledne vystoupila Marcela Linková na konferenci Evropské platformy žen ve vědě, kde se mj. zaměřila na to, jak do aktivit na podporu genderové rovnosti zapojit i soukromý sektor.

Zveme Vás na workshop genderově senzitivní komunikace

Genderově senzitivní komunikace slouží jako jeden z nástrojů podpory férového prostředí v instituci. Napomáhá k zajištění genderové rovnosti, inkluzivity a podpoře diverzity. Jazyk a vizuální komunikace ovlivňuje prostředí uvnitř organizace samotné a slouží jako vizitka i

navenek. Na druhém workshopu, který proběhne **8. října od 14.00 hodin v Sociologickém ústavu AV ČR**, se zaměříme na to, jak předcházet genderovým stereotypům v komunikaci nebo jaká opatření lze v instituci směrem ke zlepšení jazykové kultury přijmout.

Workshop povedou Timea Crofony a Jana Dvořáčková. Více informací naleznete na našich [stránkách](#). Z důvodu omezené kapacity prosíme o potvrzení účasti na email timea.crofony@soc.cas.cz.

Blíží se konference na téma rodičovství a vědecké profese

Ve čtvrtek **10. října 2019 se od 10.00** hodin uskuteční **konference Rodičovství, péče a**

vědecká profese: současnost a budoucnost. Akce se koná v Senátu Poslanecké sněmovny ČR a záštitu nad ní převzaly senátorka Miluše Horská a předsedkyně Akademie věd Eva Zažímalová. Účast kromě výše zmíněných přislíbila předsedkyně Grantové agentury ČR Alice Valkárová, zástupkyně iniciativy

vědkyň matek – VĚDMA Klára Petrželková nebo Marcela Linková z NKC – gender a věda. Registrace již byly uzavřeny, o výstupech z konference budeme informovat na našem webu.

Britská odbornice na umělou inteligenci vystoupí v Praze

Mají umělé inteligence gender? Je možné, že skrze umělou inteligenci reprodukuje genderové stereotypy? A kolik žen se podílí na vytváření inteligentních systémů, které ovlivňují zdravotnictví, bezpečnostní složky či vzdělávání? Exkluzivní hostkou NKC – gender a věda bude **profesorka Gina Neff**, vedoucí vědecká pracovnice a docentka na Oxfordském internetovém institutu a na katedře sociologie Oxfordské univerzity, která se specializuje na inovace, digitální transformaci průmyslových odvětví a způsob, jakým nové technologie ovlivňují práci. Ve své přednášce se v pondělí **11. listopadu v rámci Týdne vědy a techniky** zaměří na systémy umělé inteligence a ukáže příklady toho, jak se v těchto systémech projevují a reprodukují předsudky o ženách a jejich roli ve společnosti. Profesorka Neff bude hovořit také o tom, jak je důležité explicitně zvažovat gender v umělé inteligenci – především proto, že tím ovlivňujeme, jak společnosti vytvářející umělou inteligenci pracují, jaké produkty vyrábějí a kdo má prospěch z jejich vývoje. Pro aktuální informace sledujte náš web a sociální sítě.

Sledujte NKC – gender a věda nově i na Instagramu!

Od září nás můžete sledovat nejen na [Facebooku](#), [Twitteru](#) a [YouTube](#), ale nově i na Instagramu. Aktuality, komentáře, citáty, výročí, rozhovory a mnoho dalšího najdete [zde](#).

K POSLECHU I KE ZHLÉDNUTÍ

Zde vám nabízíme výběr pořadů reflektujících téma gender a věda. Přejeme příjemný poslech!

Podívejte se na záznam diskuse Klimatická krize a gender

Nestihli jste naši diskusi na téma Klimatická krize a gender, kterou jsme pořádaly 27. září v rámci Noci vědců a vědkyň? Podívejte se na [záznam](#)! O tom, jak dopadnou klimatické změny na Česko, se zvláštním přihlédnutím k genderovým aspektům, debatovali odbornice a

odborníci na environmentalismus Eva Richter (Kyselá), Vojtěch Pecka, Dava Vačkářů a Iva Zvěřinová.

Česká společnost po třiceti letech: rozdělení na elitu a zbytek neplatí

Český rozhlas při příležitosti 30. výročí sametové revoluce připravil ve spolupráci s týmem sociologů a socioložek výzkum nazvaný „Česká společnost po třiceti letech“. V něm trochu netradiční perspektivou

nahlíží na sociální rozvrstvení české společnosti. Mimo jiné přichází se zjištěním, že spíše než o dělení české společnosti na dva nesmiřitelné tábory je vhodnější mluvit o šesti společenských třídách. Ve zmíněném týmu jsou i Paulína Tabery a Matouš Pilnáček z Centra pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR, dále na výzkumu pracovali Daniel Prokop (PAQ Research), Martin Buchtík (STEM) a Tomáš Dvořák (FSV UK). Poslechněte si [rozhovor](#) s Paulínou Tabery v rozhlasovém podcastu Vinohradská 12.

„Jazyk hluboce ovlivňuje naše myšlení a pohled na svět,“ říká lingvistka Anna Marklová

Psycholingvistka, kterou se Anna Marklová zabývá, zkoumá, jaké jsou vztahy mezi jazykem a naším způsobem přemýšlení o světě. To, jak nahlížíme na svět kolem nás, například v češtině hodně určuje systém gramatických rodů. Podle Anny Marklové, která studuje na fakultě kulturních studií

Technické univerzity v Dortmundu, proto rozhodně není jedno, zda používáme generické maskulinum, nebo ne. „Když se zeptám, jací jsou vaši tři oblíbení zpěváci, tak vás asi nenapadne mi vyjmenovat zpěvačky,“ říká. I proto je podle ní rozdíl v tom, když použijeme generické maskulinum a napíšeme například větu „Čeští lékaři zachránili mnoho pacientů“, a tím, když napíšeme „Čeští lékaři a lékařky zachránili mnoho pacientů.“ Více v [pořadu](#) na Radiu Wave.

2019 = Rok periodické tabulky

Letošní rok je mj. Mezinárodním rokem periodické tabulky. Twitterový účet UN Women k této příležitosti připravil [grafiku](#) prezentující prvky, které byly objeveny ženami. Kromě Marie Curie jsou zde třeba Marguerite Perey, objevitelka francie, Ida Noddack, která společně se svým manželem Walterem Noddackem objevila rhenium; objevitelka astatu Berta Karlik a další.

Vše nejlepší, madam Steve!

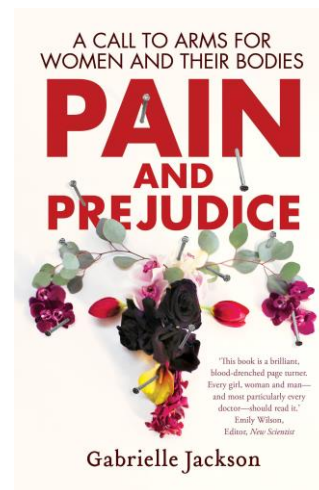

16. září oslavila 86. narozeniny Dame Stephanie Steve Shirley, britská průkopnice na poli informačních technologií, byznysmenka a filantropka. Rodačka z Dortmundu se do Británie dostala jako pětiletá v rámci humanitárního programu na záchranu

židovských dětí před holocaustem. Protože se na dívčí škole, kam docházela, nevyučovala matematika, dostala povolení studovat na škole pro chlapce. V padesátých letech pracovala jako programátorka pro Výzkumné centrum britských pošt a v roce 1962 založila vlastní firmu Freelance Programmers. Protože v minulosti zažila mnohokrát na pracovišti projevy sexismu a zlehčování vlastních schopností (poté, co jí kolegové opakovaně odmítali odpovědět na dopisy podepsané Stephanie, začala v korespondenci užívat jméno Steve, které užívá dodnes), rozhodla se vytvořit nové pracovní příležitosti pouze pro ženy. Až do roku 1975 pracovalo v její firmě 300 žen a pouze dva muži. V roce 1993 odešla Dame Shirley do důchodu a nyní se věnuje filantropii. O svém životě napsala knihu *Let It Go*, podle které se aktuálně připravuje film. Více se o jejích osudech dozvíte v krátkém [dokumentu](#).

Bolest a předsudek

„Nebuďte hysterická, to přejde...“ Proč se se ženami trpícími bolestí v ordinaci často zachází jako s hypochondry a příznaky jejich nemoci se bagatelizují? Nová kniha *Pain and Prejudice* od australské novinářky Gabrielle Jackson přináší důležité svědectví o tom, jak společenská tabu i lékařská neznalost ovlivňují zdraví žen. Autorka v ní dochází např. k těmto závěrům: rakovina bývá u žen diagnostikována později než u mužů a zdravotní problémy žen bývají mnohem častěji zlehčovány a připisovány problémům s duševním zdravím. Nedostatek zájmu o ženskou nemoc bývá často zakrýván pokroky, které byly učiněny na poli porodnictví a léčby rakoviny prsu – ale ženy nejsou jen reprodukční stroje, zdůrazňuje Jackson. Více v [článku](#) pro Guardian.

Víte o něčem zajímavém, o čem bychom podle vás měly v newsletteru informovat? Napište nám na nkc@soc.cas.cz

NEWSLETTER ZÁŘÍ 2019

Měsíčník newsletter vydává Národní kontaktní centrum – gender a věda Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i. ISSN 1801-7339.

Newsletter vychází s podporou grantu Inter-excellence LT117013 a podporou RVO 68378025_Rozvoj výzkumné organizace_ SOÚ AV ČR.

Adresa redakce: Jilská 1, Praha 1 110 00

Redakce: NKC – gender a věda

Korektury: Alena Ortenová

K odběru newsletteru se lze přihlásit na webových stránkách www.genderaveda.cz

Sledovat nás můžete také na sociálních sítích:

